

VUODEN 2025 TALOUSARVION JA VUOSIEN 2026 – 2027 TALOUSSUUNNITELMAN LAATIMISOHJEET

Kunnanhallitus 7.10.2024, liite nro 1.

1. Talousarvion laatimisen säädöspohja

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota ja siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa mm. kunnan taloudenhoidosta ja valtuuston päätösten valmistelusta, joten sillä on myös päävastuu talousarvion valmistelusta.

2. Talouden tasapaino

Muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista eli pyrkimystä nollatulokseen kuntalaki ei edellytä vuositasolla, jolloin tilikauden tulos talousarviossa tai yksittäisenä suunnitelmavuotena voi olla yli- tai alijäämäinen. Taloussuunnitelman on kuitenkin kuntalain mukaan oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kuntalain mukaan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien, muutoin kunta joutuu ns. kriisikuntamenettelyyn.

Vuoden 2023 lopussa Juupajoen kunnan taseessa on ylijäämää 3,786 milj. euroa (2 217 euroa/ asukas). Konsernitaseen kertynyt ylijäämä on 3,573 milj. euroa (2 092 euroa/ asukas).

3. Talousarviolaadinnan kehys

Vastuualueiden tulee laatia talousarvioehdotuksensa tiukan taloudenpidon periaatteilla kuitenkin siten, että toiminnan tosiasiallisesti vaatimat määrärahat varataan.

Vastuualueiden tulee tarkastella kriittisesti omia toimintojaan, toimintakäytänteitä ja palvelurakenteita. **Vastuualueiden edellytetään tekevän sen pohjalta rakentavia esityksiä uudistuksista, jotka parantavat kunnan taloustilannetta ja/tai palvelujen laatua.**

Verotulot

Kunnan tulee ilmoittaa tuloveroprosentti Verohallinnolle marraskuun 18. päivään mennessä.

Juupajoen kunnan vuoden 2024 tuloveroprosentti on 8,4 %.

Kuntaliiton 24.9.2024 päivittämän vuoden 2025 verotuloennusteen mukaan Juupajoen kunnan verotulot kasvavat kokonaisuudessaan vuoteen 2024 verrattuna 4,6 % eli n. 200 000 €. Kunnallisveron osuudeksi arvioidaan 2,69 milj. euroa ja yhteisöveron osuudeksi 1,38

milj. euroa. Kiinteistöverotulon ennustetaan pysyvän vuoden 2024 tasolla eli 630 000 eurossa. Yhteensä verotuloja ennustetaan kertyvän 4,7 milj. euroa.

Verotulojen budjetoinnissa käytetään Kuntaliiton kuntakohtaista ennustetta vähentäen siitä kuitenkin 1,5 % varovaisuuden periaatetta noudattaen.

Valtionosuudet

Valtionosuus koostuu kahdesta osasta, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (VM) ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta (OKM). Lisäksi samassa yhteydessä valtionosuuksien kanssa maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille kotikuntakorvauksia.

Juupajoen valtionosuudet vuodelle 2025 ovat Kuntaliiton ennakkolaskelmien mukaan 1 189 122 euroa ja kotikuntakorvaukset nettona 172 791 euroa. Valtionosuudet budjetoidaan Kuntaliiton laskelmien mukaisesti.

Menot

Talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2026 - 2027 pohjan muodostavat vuoden 2023 tilinpäätös, vuoden 2024 talousarvion toteutuminen sekä vuosien 2025 - 2026 taloussuunnitelma.

Talousarviossa varaudutaan henkilöstömenojen 2,0 %:n kasvuun sekä talousarviovuodelle 2025 että vuosittain suunnitelmakaudelle 2026 - 2027.

Kukin vastuualueen johtaja tulostaa palkkatiedot Populuksesta syyskuun palkkatietoihin perustuen.

Palkkojen sivukuluprosentit kirjataan talousarviojärjestelmään taloussihteerin toimesta.

Myös vuoden 2025 tasausmaksu kirjataan keskitetysti tulosalueille taloussihteerin toimesta Kevan antaman arvion mukaisena.

Menoissa tulee varautua suunnitelmavuosina tiedossa oleviin toiminnan ja talouden muutoksiin.

Tulot

Toimintatuottoihin ja maksuihin tulee tehdä vähintään kustannuskehityksen, inflaation ja lainsäädännön edellyttämät tarkistukset.

Tuloissa tulee varautua suunnitelmavuosina tiedossa oleviin toiminnan ja talouden muutoksiin.

Vuosikate, poistot ja tilikauden ulos

Vuosikate tarkoittaa sitä tulorahoitusta, joka jää käytettäväksi juoksevien menojen jälkeen mm. investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Vuosikatteen ollessa suurempi kuin poistot, muodostuu kunnan tulos ylijäämäiseksi.

Tavoitteena on, että talousarviossa 2025 ja suunnitelmavuosilla 2026 – 2027 vuosikatteen tulee olla vuositasolla yli suunnitelmapoistojen ja tilikauden tuloksen tulee muodostua ylijäämäiseksi.

Poistot lasketaan keskitetysti taloussihteerin toimesta.

Poistoihin lasketaan Kiinteistö Oy Koskiportin osakkeiden arvonalennus vuosille 2025 – 2027 100 000 euroa / vuosi.

Investoinnit

Talousarviovuoden 2025 investointien lähtökohtana ovat taloussuunnitelmassa jo olleet investoinnit.

Investointiosaan otettavan hankinnan alaraja on 10 000 euroa. Mahdolliset investointiesitykset perusteluineen on tehtävä yhtä aikaa käyttötaloussesityksien kanssa.

Vastuualueiden tulee huomioida esityksissä myös suunnitelmavuodet 2026–2027.

4. Talousarvion sitovuustasot

Käyttötalousosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Tulosalueet	toimintakate/netto
Tuloslaskelmaosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Rahoitustuotot ja -kulut	netto
Verotulot	arvio
Valtionosuudet	arvio
Poistot ja arvonalentumiset	arvio
Rahoitusosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Antolainat	netto
Lainanotto ja lyhennykset	arvio
Investointiosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Hankkeet	netto

5. Talousarvion ja –suunnitelman tavoitteet ja perustelut

Talousarvion perustelutekstit noudattavat seuraavaa rakennetta:

1. Yleisperustelut: toiminnan kuvaus ja toiminta-ajatus
Lyhyt kuvaus toiminnan keskeisestä sisällöstä sekä toiminta-ajatus.
2. Toimintaympäristön muutokset
Toimintaympäristön muutokset ovat toimintaa ulkoapäin ohjaavia tekijöitä, lainsäädäntöä, valtakunnallisia linjauksia/hankkeita, muutoksia asiakasryhmissä, jne.
3. Sitovat tavoitteet ja toimenpiteet
Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Sitovat tavoitteet ovat määrärahan tai tuloarvion käyttötarkoitusta suuntaavia valtuuston asettamia ohjeita. Ne voivat kuvata toiminnan määrää, laatua tai taloudellisuutta.

Tavoitteilla tulee olla toimintaa ohjaava merkitys, ja organisaatiolla tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa tavoitteen saavuttamiseen. Tavoitteiden tulee olla vuositasolla mitattavissa määrällisesti tai laadullisesti ja sanallisen tavoitteen toteutumista on pystyttävä arvioimaan. Tavoitteiden asettamisessa on huomioitava, että niiden toteuttamiseen on olemassa reaaliset resurssit.

Talousarvion toiminnalliset tavoitteet johdetaan kuntastrategiasta. Toiminnallisia tavoitteita pohdittiin alustavasti valtuuston talousarvioseminaarissa 27.-28.9.2024. Palvelualueiden tehtävänä on työstää tavoiteaihoita edelleen.

Valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden alittamisesta vastataan valtuustolle samalla tavalla kuin määrärahojen ylittämistä. Tarkastuslautakunta arvioi arviointikertomuksessaan sitovien tavoitteiden toteutumista.

4. Suoritteet ja tunnusluvut

Tunnuslukujen tulee kuvata oleellista tietoa ja ne pitää laatia siten, että niissä voidaan pysyä useampia vuosia kerrallaan. Näin saadaan toiminnalle aikasarjaa.

Talousarvion perusteluosan merkitys on suuri. Valtuuston päätösvaltaan kuuluu saada riittävän perusteltu tieto määrärahaerien ja tuloarvioiden taustalla olevasta toiminnasta. Perustelutekstien tulee olla tiiviitä, mutta informatiivisia.

Tavoitteiden asetannassa on kaikilla vastuualueilla huomioitava Juupajoen kunnan hyvinvointikertomuksen painopisteet.

6. Muu ohjeistus talousarvion valmisteluun

Sisäiset erät (ruokapalvelut ja kiinteistömenot) tallennetaan budjettiohjelmaan keskitetysti. Toimialojen tulee huomioida sisäiset menoerät budjetin laadinnassa.

Kunnan tytäryhteisöjen (Koskitalot Oy, Ki Oy Kopsamon Linna, Ki Oy Kirjakoski, Juupas Oy) tulee antaa talousarviotavoitteensa kunnanjohtajalle 18.10.2024 mennessä.

7. Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen alustava laadinta-aikataulu

27.–28.9.2024	Valtuuston talousarvioseminaari
Ti 8.10.2024	Infokirje & täsmennetyt laadintaohjeet taloushallinnosta vastuualuejohtajille ja esimiehille; mukana talousarvion laadintapohja sekä määrärahojen kirjauspohja
Pe 18.10.2024	Talousarvotiedot vastuualuejohtajilta taloussihteerille
Ma 28.10.2024	1. johtoryhmän talousarviokäsittely
Ma 11.11.2024	Valtuuston veroprosenttipäätös
Ma 18.11.2024	Talousarviotekstit Teams-työtilassa valmiina
Ma 25.11.2024	2. johtoryhmän talousarviokäsittely
Ma 02.12.2024	Kunnanhallituksen talousarviokäsittely
Ma 16.12.2024	Kunnanvaltuuston talousarviokäsittely